

δὲ Λευκοῦ Σταυροῦ σημαίνει ἀποκατάστασιν κόρης ὀρφανῆς, πολέμου ἢ προσφυγοπούλας ἀπροστατεύτου, σημαίνει θεμελίωσιν μιᾶς νέας, τιμημένης οἰκογενείας. Ἰδρυτὴς τοῦ Λ. Σταυροῦ ἓνας ποιητὴς, πατριώτης καὶ φιλόανθρωπος, ὁ Σπύρος Μαρτσούκας, ὅστις ἂν δὲν ἔχει γράψῃ 454 στίχους, εὐρίσκει ὅμως τοὺς Μακρήνας ἀνακαλύπτει τὰς νύμφας καὶ τοὺς γαμβροὺς, ἐπιστρατεύει τοὺς ἱερεῖς καὶ ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς ἐκκλησίας μετουσιώνει τοὺς πατριωτικούς στίχους του εἰς γαμήλια στέφανα Ὁ Μαρτσούκας εἶνε ὁ περὶ σσότερον ἐμπνευσμένος ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος. Κάθε του τετραστίχον καὶ μία ἀπελευθερωτικὴ τῶν σκλάβων βολὴ ἐν πολέμῳ,

καὶ ἓνας εὐλογημένος γάμος ἐν εἰρήνῃ, σκορπίζων χαρὰν καὶ παρηγορίαν εἰς θλιμμένας, ἀλλὰ τιμίας ψυχάς. Οἰστρηλατῆται καὶ ἐνώνει χεῖρας, ἐμπνέεται καὶ ἀντὶ τὴν καταστροφὴν στίχους, στεφνώνει μετ' ἄνθη τῆς πορτοκαλιᾶς ἄγνα μέτωπα παρθένων, ἄς ἔπληξεν ἄγρια ἡ Μοῖρα ἀλλὰ καὶ ἡ ὁποία εὐρε ἓνα ἐπίφοδον ἀντίπαλον καὶ ἐκδικητὴν : Τὸν Μαρτσούκαν.

Αἱ ποιητικαὶ του συλλογαὶ λέγονται «Νέα Γενεά» εἰς δύο τόμους Ἀντιτορπιλικὸν καὶ Πυροβολαρχία, καὶ «Λευκὸς σταυρός». Ποῖος ποιητὴς ἔχει γράψῃ ὠραιότερα ποιήματα ;

Δ.Ι.Κ.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

Ἡ «Πινακοθήκη» ἐξέφερεν ἄμα τῇ ἰδρύσει τοῦ Ἀριστείου τὴν γνώμην τῆς περὶ τοῦ θεσμοῦ, ἣτις καὶ ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων πόσον ἦτο ὀρθή. Ἡ ἀπονομὴ ἐνός Ἀριστείου δὲν ἀποτελεῖ ἔλεγχον Ἑλληνοδίκου ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀξίας ἐνός λογίου, ὡς ἐν τοῖς διαγωνισμοῖς, ἀλλὰ βράβειον ἐργασίας εὐσυνειδήτου, μακροῦ, ἀνεγνωρισμένης. Ἀτομικαὶ προτιμήσεις ἢ γλωσσικαὶ πεποιθήσεις δὲν ἔπρεπε νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει. Ἐπρεπε δὲ τὸ Ἀριστεῖον νὰ ἀπενέμετο οὐχὶ εἰς ἓνα κατ' ἔτος λογοτέχνην, ὡς ἀρχικῶς ὠρίσθη, διότι ὁ θάνατος ἐν τῷ μεταξύ θὰ ἐστέρει ὄχι ὀλίγους τῆς ὀφειλομένης τιμῆς, ἀλλὰ εἰς 20—30, τοὺς κορυφαίους καὶ τοὺς μάλλον διακριθέντας. Ἐπρεπε πρὸς τούτοις νὰ καθιεροῦτο καὶ Ἀριστεῖον β' τάξεως ἢ, καλύτερα βραβεῖον ἐνθαρρύνσεως ὅπερ θ' ἀπενέμετο ὑπὸ τῶν ἀριστειούχων εἰς τοὺς νεώτερους, τοὺς περισσότερον διακριθέντας εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας.

Πρὸς τούτοις, ὁ θεσμὸς ἔπρεπε νὰ περιελάμβανε καὶ ὑλικὴν ἐνίσχυσιν τῶν λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν καὶ πρὸ παντὸς ἀπονομὴν, ὡς ἐπρότεινεν ἄλλοτε ὁ κ. Δαμβέργης, συντάξεως εἰς τοὺς ἔχοντας τεσσαρακονταετῆ πνευματικὴν ἐργασίαν, μὴ ἔχοντας δὲ περιουσίαν διὰ νὰ ἡμπορέσουν νὰ ζήτουν ἀξιοπρεπῶς εἰς τὰ γηρατεῖά των ἢ ὅταν ἀποθνήσκουν. Εἶνε γνωστὸν πῶς ἔζησαν καὶ πῶς ἀπέθαναν ἓνας Παπαδιαμάντης, ἓνας Μαρτζώκης, ἓνας Μητσάκης, ἓνας Κονδυλάκης, πῶς ἀσκητεύει ὁ κ. Μωραϊτίδης.

Ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων ἀκόμη ἀνγκυῶν ἔδει νὰ μεριμνήσῃ τὸ Κράτος, ἰδρῦον τὸ Ἀριστεῖον. Περὶ ἰδρύσεως Ἐντευκτῆριου μετὰ Βιβλιοθήκης, δημοσίᾳ δαπάνῃ, θὰ ἐπληροῦτο δ' οὕτω ἐν κενόν, διὰ τὸ ὅποσον ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀπεδείχθη ἀνίσχυρος. Ἐν ἐντευκτῆριον θὰ ἐχορσί-

μειεν ὡς ἀλεξικέρανον τῶν προστριβῶν καὶ καυγάδων τῶν λογίων.

Ὅφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἀθρόα ἐπ' ἐσχάτων ἀπονομὴ τοῦ Ἀριστείου προεκάλεσε δικαίαν δυσφορίαν εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν φιλολογικούς καὶ καλλιτεχνικούς κύκλους καὶ σφοδρὰς ἐπικρίσεις διότι παρελείφθησαν ὀνόματα ἀπολαύοντα μεγάλης ἐκτιμήσεως καὶ εἰς τὸν κόσμον τὸν φιλολογικὸν καὶ εἰς τὸν κοινωνικόν. Ἀπήχησιν τῆς δυσφορίας αὐτῆς ἀποτελεῖ ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη διαμαρτυρία. Παρ' ὅλην τὴν δριμύτητα αὐτῆς, ἡ «Πινακοθήκη» κεκρουγμένη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς γνώμης ὅταν μάλιστα αὕτη προέρχεται ἐκ χρηστοῦ συνειδότος, τὴν δημοσιεύει, ὑπάρχουν ἄλλως τε ἐν αὐτῇ ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι παρὰ τὴν ζωηρὰν ἴσως διατύπωσιν, ἐκπροσωποῦν τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν, τὴν ἀρετὰ ἐμφαντικῶς ἄλλως τε ἐκδηλωθεῖσαν.

Ἡ Διεύθυνσις

Ἡ ὁμαδικὴ ἀπονομὴ τοῦ Ἀριστείου τῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν δι' «Ἐπαναστατικοῦ Διατάγματος», κατὰ παράβασιν τοῦ Νόμου, ὀρίζοντος ὅτι πρέπει ν' ἀποφαίνωνται οἱ παλαιοὶ Ἀριστειοῦχοι, ἐνεποίησε κατὰ πλῆξιν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον.

Μίαν ὠρίαν προίαν, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, ἐκολυβοποιήθη τὸ Ἀριστεῖον διανεμηθὲν ὑπὸ δύο τμηματάρχων εἰς τοὺς «ἡμετέρους», δηλαδὴ εἰς μαλλιάρους ἄμα δὲ καὶ Βενιζελικούς. Μόνον τὰ δύο αὐτὰ προσόντα ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει. Ὑφ' ὄλου τοῦ τύπου, ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ, κατεκρίθη ἡ τοιαύτη ἀπονομὴ τοῦ Ἀριστείου, οἱ δὲ λόγοι καὶ καλλιτέχναι δριμύτατα ἀπεδοκίμασεν διὰ συνεντευξέων αὐτῆν, εἰς τρόπον ὅστε νὰ μειωθῇ ἡ ἀξία μιᾶς τιμητικῆς δικαρίσεως, ἣτις ἐπὶ ἄλλων βάσεων ἔπρεπε

νά στηριχθῆ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον νά ἀπονέμεται. Ἡ καθ' ἑρώσις ἐνός Ἑθνικοῦ Ἀριστείου προϋποθέτει συναίσθησιν τῆς σημασίας αὐτοῦ πρὸς τῶν τεταγμένων εἰς τὴν ἀπονομὴν αὐτοῦ καὶ ἄρκιν ἀμεροληψίαν καὶ αὐστηρότητα, ὥστε ὁ θεσμὸς νά παραμείνῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς περιωπῆς του. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ὄλα, καὶ τὰ γράμματα ἀκόμη καὶ αἱ τέχναι, ἀποβαίνουν ζητήματα μικροπολιτικῆς, περιορισμένης ἀντιλήψεως, συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας.

Ἀπονομῆ Ἀριστείου σημαίνει ἐπικύρωσιν τῆς ἀναγνωρίσεως· μιᾶς ἀξίας, πανθομολογουμένης, ἀναμφισβητήτου Ὅταν ζῶμας ἐκπίπτει τῆς σημασίας αὐτῆς διὰ τῆς βροχῆδὸν ἀπονομῆς ἐπὶ ὠρισμένης ομάδος, περιφρονομένης ἄλλης ἕως ἢ ἀνωτέρας ἀξίας, τὸ ἀριστεῖον δὲν δύναται νά ἔχη τὴν ἐπιβολήν, ἀπαραίτητον διὰ τὸ κύρος αὐτοῦ.

Πῶς ἔγινεν ἡ ἀπονομὴ; Ἐν ἀνωμάλῳ πολιτικῇ καταστάσει, ὡς ἐάν ἦτο μέτρον κατεπειγούσης φύσεως. Κατηρτίσθη εἰς κατάλογος ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου τῶν Χειροτεχνημάτων, ὃν ὁ ὁμόφων αὐτῷ τμηματάρχης τῶν Γραμμάτων καὶ Καλῶν τεχνῶν ὑπέβαλεν εἰς Ὑπουργόν, ἀγαθὸν βιομήχανον ὅστις ἠκούσθη κάποτε ἐρωτῶν: «Τὸ ὑπουργεῖον πόσους ὁροφούς ἔχει;» Καὶ ὁ κατάλογος περιέλαβε μὲν μερικούς, περὶ ὧν δὲν δύναται νά ὑπάρξῃ ἀντίρρησις, ὡς ὁ Καμπουρογλός, ὁ Νιρβάνας, ὁ Βλαχογιάννης, ὁ Ξενοπούλος, ἀλλὰ καὶ ἄλλους οἱ ὅποιοι δὲν εἶχαν καμμίαν θέσιν εἰς τοὺς ἀριστεῖς, ἀλλὰ μάλλον εἰς πολιτικὴν Δέσχη. Καὶ εἶδεν ὁ φιλολογικὸς κόσμος, χειροτονουμένους ἀριστείουχοὺς τὸν περιλάλητον Ψυχάρην ὅστις περιφρονητικῶς ἀπέβαλε τὴν Ἑλλ. ἰθαγένειαν καυχώμενος ὅτι εἶνε «Φραντζέζος», τὸν κ. Πάλλην διὰ τὸν «Ταμπουρᾶν καὶ Κόπανον» καὶ ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ μακρᾶς ἐργασίας του εἰς κάποιον ἐργαστάσιον εἶχε λησμονήσει καὶ τὴν γλώσσαν, ἦν κατεκρεούργει, καὶ περιελήφθησαν εἰς νομομαθῆς παρέργως ἀσχοληθεῖς εἰς τὸ διήγημα, ὁ διευθυντὴς τοῦ «Νουμᾶ» — ὄχι διὰ τὴν λογοτεχνικὴν του ἀξίαν ἀλλὰ διότι διητύθουε περιδικὸν τὸ ὅποῖον ἠγωνίσθη διὰ τὴν ὑπανόμευσιν τῆς γλώσσης, καὶ ὁ ποιητὴς κ. Σκίπης ἕως διότι ἔγραψε τὸν ὕμνον τῆς Δημοκρατίας. καὶ ὁ κ. Χόρον, διότι ἔγραψε τὸ «Φιντανάκι!»

Ἀλλὰ λόγιοι ὡσάν τοὺς περισσοτέρους ποῦ τὸ ἔλαβαν, ὑπάρχουν πολλοί, οἱ ὅποιοι εὐλόγως ἔχουν τὴν ἀξίωσιν νά θεωροῦν ἑαυτοὺς ἀδικηθέντας, καὶ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ μεγαλειότερας ἀξίας ποιητικῶς καὶ ποσοτικῶς καὶ ἀνεγνωρισμένοι πρὸς τοῦ μεγάλου ἀναγνωστικοῦ νοικοῦ. Ἀποτελεῖ ἀσυγχώρητον παράλειψιν, — ὄχι ἀπλῆν παραδρομὴν, ὡς κατόπιν τοῦ θορύβου πτωχοπροδρομικῶς ἠθέλησαν νά δικαιολογηθοῦν οἱ δύο ποιηταὶ οἱ δρασταὶ τῆς ἀπονομῆς — ἡ ἀπουσία ἐκ τοῦ καταλόγου, κατόπιν τῆς ἀθρόας μάλιστα ἀπονομῆς, τοῦ Παγανέλη, τοῦ

Ἀμπελά, τοῦ Χατζοπούλου, τοῦ Λάσκαρη, τοῦ Στρατήγη, τοῦ Δαμβέργη, τοῦ Φιλαδελφῶς, τοῦ Τανάγρα, τοῦ Χρηστοδασίλη, τοῦ Τραυλιαντῶνη, τοῦ Καλογεροπούλου, τοῦ Μωραϊτίνη, τοῦ Σκόκου καὶ ἄλλων τινῶν, οἱ ὅποιοι προσέφεραν ὑπηρεσίας εἰς τὰ νεοελληνικὰ γράμματα ἐπὶ μακρὴν σειρὰν ἐτῶν, περισσοτέρας βέλεια ἀπὸ τοὺς ἡμῖσις τὸλάχιστον τῶν νέων ἀριστείουχῶν παρελείφθησαν προφανῶς διότι δὲν κατέστρεψαν τὴν γλῶσσαν καὶ διότι δὲν ἐκολάκευσαν τὸν ποιητὴν τῶν «Κλειστῶν βλεφάρων» ὅστις ἀπεδείχθη πολὺ ἀνοικτοματῆς διὰ νά ἠμπορέσῃ νά χωρίσῃ τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια, ἀποκλείων τοῦ Νουμῶνος τὰ πρῶτα.

Τὸ Ἀριστεῖον δὲν εἶνε διορισμὸς εἰς θέσιν δημοσίαν διὰ νά διδεται ὡς ρουσφέτι. Ἡ Πολιτεία ἀφοῦ οὐδέποτε κατεδέχθη ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ ἀνερχομένου εἰς χιλιάδας ἑκατομμυρίων νά ἐνισχύσῃ ὑλικῶς τοὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος, ἠθέλησε ν' ἀμείψῃ ἠθικῶς αὐτούς. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη ἐφῆνη ἀνίκανος.

Ἀλλὰ πολὺ ἀπατώνται οἱ νομιζοστές ὅτι διὰ τῆς ἀπονομῆς ἐνός ἀριστείου δύναται νά ἐπιβάλλουν ἕνα συγγραφεᾶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, ὅταν οὗτος δὲν ἠμπορεῖ νά ἐπιβληθῇ διὰ τῶν ἰδίων ἔργων του.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν ἀκόμη μεγαλειότερα ἢ διαπραχθεῖσα ἀδικία. Ἠγνόησεν ὁ κ. Τμηματάρχης τῶν Καλῶν Τεχνῶν τὸν Ραῦλόν, τὸν Φωκῆν, τὸν Μπακατσιάμπην, τὸν Ἐπαμ. Θωμόπουλιν, τὸν Ἀριστεά, τὴν Φλωρᾶ, τὸν Γιαλλινᾶν καὶ γλύπτας ὡς ὁ Μπονάρος, ὁ Θ. Θωμόπουλος, οἱ δύο Δημητριάδαι, ὁ Σῶχος διὰ νά λάβῃ τὸ ἀριστεῖον ὁ μαλλιάρος τῆς παλέττας κ. Μαλέας, οὐδεὶς δὲ γλύπτης, κηρυχθείσης οὕτω τῆς γλυπτικῆς εἰς χρεωλοτίαν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Παρρασκευοπούλου, ὁ Τχβουλάρης, ὁ Οἰκονόμου, ὁ Φύρστ, ὁ Βονασέρας, δὲν ἐκρίθησαν ἄξιοι νά τεθοῦν εἰς τὸ πλευρὸν τῆς κ. Κυβέλης καὶ τῆς κ. Μαρίκας.

Οἱ «ἀρμόδιοι» διὰ νά μειώσουν τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν ἦν γενικῶς ἐνεποίησεν ἡ ἄστοχος καὶ μεροληπτικὴ ἀπονομὴ τοῦ ἀριστοεῖου κυρίως δὲ ἡ παράλειψις τῶν ἱκανῶν, ἔσπευσαν νά δηλώσουν ὅτι ἠτοιμάζετο νέα ἀπονομὴ διὰ τοὺς παραλειφθέντας. Παρῆλθε ἐξάμηνον καὶ ἡ ἐπαγγελία δὲν ἐπραγματοποιήθη. Το θεωροῦμεν εὐτύχημα, διότι ἀσφαλῶς νέα «γκάρφα» θὰ ἐπηρεκούθει τὸ πρῶτον ὀλίστημα.

Ἐλέχθη ὅτι οἱ νέοι Ἀριστείουχοὶ θὰ προωρίζοντο καὶ ὡς Ἀκαδημαῖκοι. Προφανῶς θὰ ἐλέχθη ἀπὸ κάποιον μοχθηρὸν καὶ ἄσπονδον φίλον τῶν ἀριστείουχῶν, θελήσαντα ν' ἀστευεῖσθαι εἰς βῆρος των. Ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀθηνᾶ εἶνε καὶ διὰ πολὺν καιρὸν θὰ παραμείνουν οἱ μόνοι καὶ ἄξιοι Ἀκαδημαῖκοι.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΓΚΑΘΗΣ